

EL MICALET GALACTIC

Propostes didàctiques La Ilíada

Elaborades per Josep Millo

LA ILÍADA

DESCRIPCIÓ

Autor: Homer
Dibuixos: Enric Solbes
Adaptació: Jesús Cortés

Edicions Bromera / Alzira, 2009.
Adaptació: EL MICALET GALÀCTIC, núm. 145
Sèrie Blava

Format: 13 x 20,5 cm, 160 pàgs.
Enquadernació en rústica. Impressió a color.

Edat: a partir de 12 anys. Tant pel vocabulari com per la temàtica, el llibre és adequat per als lectors que comencen a experimentar els canvis de l'adolescència, sobretot perquè hi trobaran exemples de compromís, lleialtat i companyonia que els introduiran en el mite dels herois de l'antiguitat clàssica.

RESUM ARGUMENTAL

La present adaptació comença amb una nota introductòria per a informar el lector dels antecedents de la història que es disposa a llegir. S'hi conta que en un viatge a Grècia, Paris va seduir Helena, esposa de Menelau, rei d'Esparta, i se la va endur a Troia. Ultratjat en el seu honor, Menelau inicià amb el seu germà Agamèmnon una guerra contra els troians i el seu rei Príam, per tal de rescatar la seua esposa; una guerra que en l'inici de la narració es troba en el desé any.

El relat comença amb la ira d'Aquil·les i el seu abandonament del setge a Troia, a causa de l'enfrontament que té amb Agamèmnon. En l'origen es troba el fet que el cap de l'exèrcit grec li exigeix la possessió de la seua esclava, Briseida, però el que realment enfureix Aquil·les és el menyspreu amb què és tractat pel cap de les tropes gregues. Els combats entre els grecs i les tropes troianes, comandades per Hèctor, fill del rei Príam, continuen amb una gran intensitat i accions heroiques per les dues bandes, però cada vegada es veu més prop la victòria dels troians. Davant d'aquesta situació, Agamèmnon envia Ulisses, un dels cabdills, a convèncer Aquil·les perquè torne a la lluita. Aquest s'hi nega. Tanmateix, el seu bon amic Patrocle, que també havia abandonat la guerra, demana a Aquil·les que el deixi vestir les seues armes per a unir-se al combat. L'heroi hi accedeix i, amb la seua presència, Patrocle sembla el pànic entre les tropes enemigues, convençudes que es tracta del vertader Aquil·les.

Malauradament, Patrocle mor a mans d'Hèctor. Aquest fet desencadenarà la venjança d'Aquil·les, qui, proveït de les armes enviades pels déus, no cessarà fins a donar mort a Hèctor i endur-se'l arrossegant-lo pels peus al seu campament, per impedir que reba els honors dels seus. L'obra acaba amb el rei Príam demanant a Aquil·les el cos del seu fill Hèctor i la descripció dels ritus funeraris que li ofereix la ciutat de Troia.

TEMA I INTERÉS DEL LLIBRE

El tema central de *La Ilíada* és la ira d'Aquil·les. La còlera mostrada per aquest personatge, tant en el seu enfrontament amb Agamèmnon com en la lluita contra Hèctor fins a anihilar-lo i venjar així la mort de Patrocle, està present en tota l'obra i en determina la trama i el desenllaç. Tanmateix, cal destacar que, al costat d'aquest tema central, també n'apareixen d'altres d'importància rellevant i que es desenvolupen a mesura que l'obra progressa, com ara la lleialtat, l'amistat,

el compromís amb el propi poble, el sentit de l'honor, la humilitat, l'esforç i el sentit de superació, la fantasia, etc. L'adaptació d'aquesta obra d'Homer presenta també diversos punts d'interés que de segur que captivaran els lectors i els descobrirà el món de la mitologia grega, origen i font d'inspiració de la literatura universal. Un món en què els déus i deesses de l'Olimp es manifesten amb els mateixos defectes i virtuts dels humans, però que influeixen i determinen el seu comportament i la seua vida. Potser algun alumne ens preguntarà sobre el famós cavall de Troia. Si és el cas, caldria contar-los que la referència a aquest artefacte apareix en *L'Odissea*, l'altre poema èpic d'Homer, en què Ulisses conta l'episodi de la destrucció de la ciutat.

A més de la força narrativa, de les accions trepidants i de les gestes dels protagonistes, en l'obra podrem trobar altres aspectes interessants, com ara:

- L'espectacular desplegament de personatges, intrigues divines i accions heroiques que ben segur sorprendrà i captivarà els joves lectors.
- El sentit d'una epepeia, és a dir, el gran poema èpic que canta les accions valeroses dels herois al capdavant dels seus pobles i països.
- Les relacions dels déus de l'Olimp amb els mortals, sense oblidar l'existència de semidéus, de nimfes i d'altres personatges propis de la mitologia grega.
- L'abundància de pobles, cabdills i herois que s'uneixen per a combatre i aconseguir la victòria en una guerra que s'assembla més a un enfrontament entre dues cultures que a una simple qüestió d'honor.

L'AUTOR

No es pot parlar amb molta certesa sobre la vida d'Homer. Creiem que va viure al segle VIII aC o en temps de la guerra de Troia, al

segle XII aC. No se sap on va nàixer, però podria haver estat a l'Àsia Menor (actual Turquia). Va escriure dues grans obres, *La Iliada* i *L'Odissea*, encara que hom en qüestiona l'autoria, ja que s'ha comprovat que, en alguns casos, es tracta de llegendes que ja existien, tot i que li reconeixen l'art d'haver-les reunides i cohesionades per a formar una obra d'extraordinària bellesa i transcendència. Aquest conjunt de poemes va ser tan admirat que constituí la base de l'educació grega de l'època.

L'ADAPTADOR

Jesús Cortés (Torrent, 1962) és, a hores d'ara, un dels escriptors valencians de narrativa juvenil més destacats. Escriu històries d'aventura i de misteri, però les desmitifica amb sentit de l'humor. El seu primer llibre, *Plom, més que plom!*, va quedar finalista del Premi de Narrativa Juvenil Vila de l'Eliana l'any 1992. Posteriorment ha publicat *El somni de Fran, Àlex & Cia. Detectius*, *La mansió del terror*, *No em pots dir adéu* (Premi Bancaixa de Narrativa Juvenil 1997), *Roses negres a Kosovo*, *Lull de la mòmia* (Premi de Narrativa Infantil Vicent Silvestre 1999) i *Àlex & Cia. Delinqüents*. També ha publicat, a Edicions Bromera, l'adaptació del clàssic grec *L'Odissea*; la de *Moby Dick*, de Herman Melville i la de *Vint mil llegües de viatge submarí*, de Jules Verne, a més d'aquesta de *La Iliada*.

L'IL·LUSTRADOR

Enric Solbes (Alcoi, 1960) és un artista plàstic de reconeguda trajectòria professional en els camps del cartellisme, la pintura, la il·lustració i el disseny gràfic, entre altres. És autor dels dibuixos

d'un bon grapat de llibres per a adults, joves i xiquets, entre els quals cal esmentar, per exemple, alguns llibres publicats en la col·lecció «El Micalet Galàctic»: *Tirant lo Blanc*; *El meravellós màgic d'Oz*; *Anàdia, la ciutat submergida*; *Ulisses, el meu gat*; *L'Odissea* i *Els ulls al cel i l'ànima a la mar*, entre molts d'altres.

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

La lectura potser és l'activitat intel·lectual més completa de les que du a terme un xiquet dins i fora de l'aula. Superada l'etapa en què desxifrar el codi podia presentar alguna dificultat, la lectura pot convertir-se per als lectors d'aquesta col·lecció en un instrument que els permeta d'ampliar-los l'imaginari i comprovar com són les coses més enllà del seu món immediat. A més a més, el fet de llegir propicia la possibilitat de traslladar-se per l'espai i el temps, emocionar-se, divertir-se, interactuar amb els personatges i amb diferents maneres de pensar i, també, de prendre postura i formar-se una opinió. I en la novel·la que ara ens ocupa, hi ha una autèntica allau de qüestions que, tenint en compte el context que ens separa, faran pensar i poden generar debats i propostes interessants a l'aula.

La lectura de *La Iliada* pot acomplir perfectament l'objectiu dels docents quan recomanen un llibre d'aventures als alumnes: el descobriment de tot un món de sensacions i de vivències que desperte les seues emocions, i la valoració d'aquesta experiència com una recompensa a l'esforç de llegir.

Feliçment, ja han quedat arrere els vells costums d'emprar la lectura d'un llibre com una eina de control o un deure imposat. La lectura i les activitats d'animació cal integrar-les de manera permanent i definitiva dins del procés formatiu mitjançant el qual l'alumnat va adquirint les competències per al seu desenvolupament com a persona.

Cal recordar que les propostes de treball que s'hi plantegen són utilitzables només en el cas d'ús escolar i col·lectiu del llibre i, evidentment, no esgoten tot el ventall de possibilitats d'exploració del llibre. El professorat, que és qui coneix els alumnes, podrà aplicar aquelles que considere convenients o adaptar-les a les seues necessitats educatives.

Per tal de motivar l'alumnat en la lectura d'aquesta novel·la, a part de les propostes de treball, caldria preparar algunes activitats per a fer-les abans, durant i després de la lectura.

En el moment de presentar l'obra, possiblement el nom de *La Ilíada* no els resultarà conegut, però estem segurs que despertariem vivament el seu interès penjant a l'aula un cartell de la pel·lícula *Troia*, localitzable o imprimible a través d'Internet. Tot seguit, fariem preguntes com:

–Heu vist aquesta pel·lícula? De què tractava? Quin és el nom dels seus personatges? Què us va agradar més?

A partir de les respostes que vagen generant, anirem centrant l'atenció en l'obra que anem a llegir, tot advertint que la versió cinematogràfica no sempre reproduïx exactament el contingut de l'obra literària.

Possiblement, els alumnes comentaran passatges concrets, accions i, fins i tot, el famós cavall de Troia que, com ja hem dit abans, no apareix en el relat de *La Ilíada*, sinó en *L'Odissea*, l'altra obra d'Homer. No seria estrany que alguns alumnes hagueren llegit abans aquesta obra, la qual cosa ens serviria per a recordar el context històric i la influència dels déus en la vida dels mortals, una qüestió aquesta que queda fora en la versió cinematogràfica de l'esmentada pel·lícula.

A continuació, després d'observar les portades del llibre, la il·lustració i de llegir el resum argumental, començaríem amb la novel·la. El criteri de compartir la lectura a casa i a l'aula sembla el més recomanable, sobretot, perquè dóna l'oportunitat de realitzar lectures col·lectives a l'aula, seguides de comentaris i preguntes

que centrarien l'argument i crearien un espai comú de comprensió. La lectura a casa té, d'altra banda, la possibilitat d'implicar la família i d'integrar-la en el pla lector. Durant la lectura del llibre, poden organitzar-se diverses activitats que agraden als alumnes i que els motiven a aprofundir-hi en el contingut. Amb aquesta finalitat, hi ha l'opció d'elaborar cartells amb les imatges i els noms dels personatges reals i mitològics a partir de descripcions, o mitjançant fotocòpies extretes d'Internet. En funció de l'interés dels alumnes, també poden reproduir-se algunes de les escenes narrades que els resulten més interessants —amb les naus, carros de combat, armes, etc—, i penjar-les a l'aula o a la biblioteca del centre.

Acabada la lectura, podrien continuar amb les activitats proposades, o solament amb aquelles que considerem adients al nostre alumnat. Igualment, pot fer-se un exercici innovador, comparant un dels capítols d'aquesta versió adaptada amb el fragment corresponent del poema èpic. D'aquesta manera, podrien comprovar-ne les diferències, sobretot pel que fa al gènere literari. Després de les activitats, solament quedaria, si es considera oportú i es disposa del temps necessari, veure la pel·lícula o només alguns dels seus passatges, i mostrar així la mateixa obra sota tres formats diferents.

*SOLUCIÓ D'ALGUNES DE LES ACTIVITATS
COMPLEMENTÀRIES PROPOSADES*

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 7

L'ordre de les oracions és: 3, 1, 6, 2, 5, 4.

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 10

T	E	T	I	S	P	J	M	A	H
E	S	C	A	M	A	N	D	R	E
X	W	S	F	G	R	Y	B	E	F
A	F	R	O	D	I	T	A	S	E
N	R	T	P	A	S	F	L	G	S
T	H	È	C	T	O	R	I	L	T

PROPOSTES DE TREBALL*

(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

* L'editorial autoritza la reproducció d'aquestes *Propostes de treball* amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen.

A) FITXA DE LECTURA

TÍTOL DE L'OBRA:
AUTOR:
DIBUIXOS:
ADAPTACIÓ:
EDICIONS BROMERA, SL.
COL·LECCIÓ: NÚM.:

1. Què va desencadenar la guerra de Troia?

.....
.....
.....

2. Per què Aquil·les s'enfureix amb Agamèmnon i abandona la lluita?

.....
.....
.....
.....

3. Com s'anomena el lloc on viuen els déus que apareixen a *La Iliada*?

.....

4. Quina deessa salva Paris en la seua lluita braç a braç amb Menelau?

.....

5. Què proposa construir Nèstor per a defensar-se dels troians?

.....
.....
.....
.....

6. Quin heroi famós intenta convèncer Aquil·les perquè torne a la lluita?

.....

7. Quina valoració fas de *La Ilíada*? Quins aspectes t'han agradat més? Exposa de forma breu la teua opinió sobre aquesta obra.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

B) ESTUDI I ANÀLISI DE L'OBRA

1. *L'estructura*

De les narracions que contenen els fets ordenats cronològicament, és a dir, segons passen en el temps, se'n diu que tenen una estructura lineal; en canvi, si contenen els fets fent salts enrere en el temps, explicant coses que ja han succeït, s'anomena de *flashback*.

1.1. Quin tipus d'estructura temporal diries que té l'adaptació de *La Ilíada*? Per què?

.....
.....
.....
.....

1.2. Generalment, totes les narracions consten de tres parts:

- Plantejament, en què s'introdueix el lector en la història i s'hi presenten els personatges principals i l'acció.
- Nuc, en què es desenvolupa la trama argumental del relat.
- Desenllaç, en què es contenen els esdeveniments finals de la narració.

Tenint en compte això, indica breument els fets més importants que ocorren a cadascuna de les tres parts de què consta la novel·la:

Plantejament:

.....
.....

Nuc:

.....
.....

Desenllaç:

.....
.....

1.3. Segons la teua opinió, amb quin fet concret (o en quin capítol) comença l'acció pròpiament dita, és a dir, el nuc?

.....
.....

1.4. I amb quin fet important comença el desenllaç?

.....
.....

1.5. L'autor no ens narra el final de la guerra. Pensa en el desenllaç que t'hauria agradat per a aquesta obra i conta'l de manera breu.

.....
.....
.....
.....

2. *El narrador*

L'autor és qui inventa i escriu la història i el narrador és qui la conta. El narrador pot ser algun personatge de la història i per això usa la primera persona (jo, nosaltres...). Però també pot ser algú que no hi partcipe i aleshores usa la tercera persona (ell, elles...).

Després d'aquesta explicació, contesta:

2.1. Qui és el narrador de *La Ilíada*? És cap personatge dels que apareixen en la història?

.....

2.2. Per tant, quina persona usa en el relat?

.....

2.3. Llig aquest fragment de *La Ilíada* i escriu-lo com si Aquil·les fóra el narrador.

«Tot seguit, Aquil·les va fer un gest a Patrocle, el seu ben-volgut amic i herald, i tots abandonaren l'assemblea mentre darrere d'ells no tardaren a sentir-se les primeres disposicions per tal d'apaivagar la ira d'Apol·lo.»

«Tot seguit, vaig fer

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2.4. Qui diu aquestes frases? Escriu-ne el nom.

—«Vés-te'n en mala hora, perquè no ens fas gens de falta!»

.....

—«Ai, fill meu! Ben cert és que el teu destí pot ser breu.»

.....

—«A Agamèmnon vaig dir que esperaria a veure com plorava.»

.....

—«Una fletxa del meu germà Paris et farà caure a les portes de Troia.»

.....

—«Diví Aquil·les, he vingut fins ací a rescatar el meu fill.»

.....

3. L'estil

Cada autor o autora té una manera peculiar d'escriure que influeix en tots els aspectes de l'obra: la narració, la caracterització dels personatges, el lèxic, els recursos lingüístics, etc.

3.1. Què predomina en *La Ilíada*, la narració, la descripció o el diàleg?

.....
Com creus que afecta el conjunt de la novel·la: la fa més àgil, més pesada, més real, més creïble, més interessant? Tria una de les opcions anteriors, o qualsevol altra que consideres oportuna, i explica el perquè de la teua elecció.

.....
.....
.....
.....

3.2. Tria els tres adjectius que, en la teua opinió, definisquen l'estil de *La Ilíada*:

senzill, àgil, humorístic, realista, fantàstic, dramàtic, col·loquial, enrevessat, sublim, culte, vulgar, solemne.

.....

4. *Els personatges*

4.1. Qui creus que és el protagonista o personatge principal de *La Ilíada*? Hi ha un sol heroi o n'hi ha més d'un? Explica per què?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4.2. Escribeu el nom dels protagonistes principals.

.....
.....
.....

4.3. Fes una descripció breu d'un dels protagonistes de la història. Recorda que cal usar adjectius per a definir-ne millor les qualitats físiques i el caràcter.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4.4. Els personatges que no són els protagonistes s'anomenen personatges secundaris. Classifica els personatges secundaris de *La Iliada* segons que pertanyen al món real o al món mitològic, és a dir, dels déus i deesses.

PERSONATGES REALS	PERSONATGES MITOLÒGICS
Patrocle	Zeus

4.5. Amb quin personatge de l'obra t'identifiques més? Per què?

.....

.....

.....

4.6. Els déus i les deesses de la mitologia grega tenen uns atributs que expliquen les funcions i el poder que tenen. Escriu els atributs d'alguns dels déus i les deesses que apareixen en aquesta obra.

DÉUS I DEESSES	ATRIBUTS
Zeus	Pare dels déus
Hera	
Hefest	
Tetis	
Ares	

C) ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

1. Escriu el nom dels personatges que reben aquestes denominacions.

....., el dels peus lleugers.

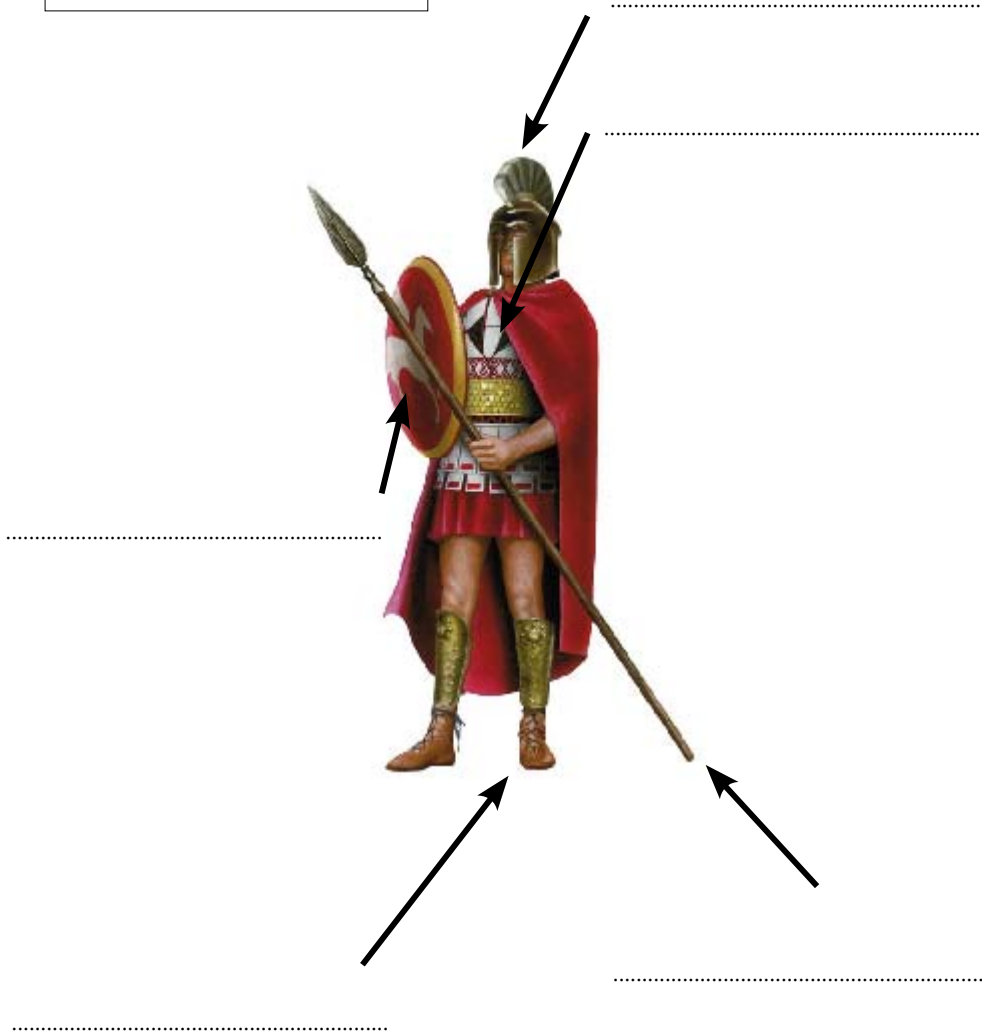
....., la dels peus com de plata.

....., l'esposa ordidora de conflictes.

....., la deessa d'ulls d'òliba.

2. Escriu el nom de cadascuna de les armes i defenses que Aquil·les deixa al seu amic Patrocle per a combatre.

cuirassa, llança, escut
gamberes, elm

3. Tria el lloc on s'esdevé cada passatge o moment de l'obra i posa'l al seu costat a la taula.

camp de batalla, tenda d'Aquil·les,
 palau de Troia, Olimp,
 tenda d'Agamèmnon

PASSATGE O MOMENT	LLOC
Tetis demana a Zeus que l'ajude a restablir l'honor d'Aquil·les.	
Hèctor mata Patrocle.	
Ulisses demana a Aquil·les que torne a lluitar.	
Hèctor demana a Paris que s'adherisca a la lluita.	
El vell Crises demana que li tornen la seua filla Criseida.	

4. Fixa't en el dibuix i contesta:

–A quin moment, cap al final del relat, correspon aquesta imatge?

.....

–Quins personatges hi participen?

.....

–On té lloc aquesta escena?

.....

–Com acaba la lluita?

.....

.....

–Què succeeix després?

.....

.....

.....

5. Escriu tres motius pels quals recomanaries aquest llibre a un company o companya.

a)

.....

b)

.....

c)

.....

6. Observa un a un tots els dibuixos del llibre i digues quina escena o imatge creus que hi falta i que, per tant, hi afegiries. Explica a l'il·lustrador com hauria de ser:

Quins personatges hi participarien?

.....

Quina indumentària portarien?

.....

Quina acció representarien?

.....

On tindria lloc l'acció?

.....

7. Ordena aquestes accions de l'1 al 6, tal com apareixen en la novel·la.

- Andròmaca demana al seu espòs Hèctor que defense la ciutat des de dins.
- Agamèmnon reclama a Aquil·les la seua esclava Briseida.
- Príam demana a Aquil·les el cos del seu fill Hèctor per a dur-lo a Troia.
- Paris proposa enfrontar-se a Menelau i que el guanyador s'emporte Helena.
- Tetis demana a Hefest la fabricació d'unes armes dignes d'Aquil·les.
- Aquil·les rebutja la invitació d'Agamèmnon perquè torne a lluitar.

8. *La Ilíada*, com tantes altres obres literàries, també ha estat portada a la pantalla. Coneixes la versió cinematogràfica de *La Ilíada, Troia*, de Wolfgang Petersen? Si és així, assenyala algunes diferències entre la novel·la i la pel·lícula. Com, per exemple:

A la novel·la no apareix el cavall de Troia.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

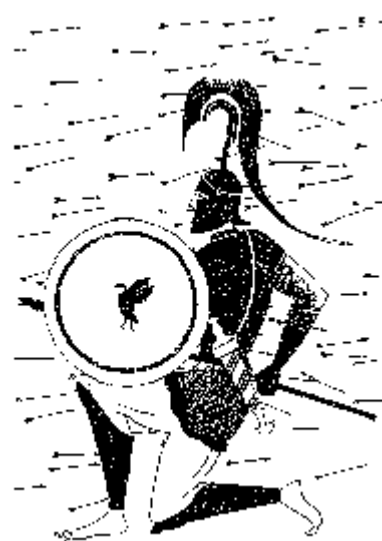
.....

.....

.....

.....

.....

9. Troba en la sopa de lletres els noms de 2 déus, 2 deesses, 2 fills de Príam, 2 cavalls d'Aquil·les, i 1 riu

T	E	T	I	S	P	J	M	A	H
E	S	C	A	M	A	N	D	R	E
X	W	S	F	G	R	Y	B	E	F
A	F	R	O	D	I	T	A	S	E
N	R	T	P	A	S	F	L	G	S
T	H	E	C	T	O	R	I	L	T

Propostes didàctiques referides al llibre
La Iliada (ISBN: 978-84-9824-632-8)

© Edicions Bromera, SL
Polígon Industrial I – 46600 Alzira
www.bromera.com

© Josep Millo Vallés, 2009
© Dibuixos: Enric Solbes, 2009